

Wojciech Kalinowski

Doroczne spotkanie Związku Konserwatorów Krajowych : wieczór naukowy w siedzibie Związku Polaków w Austrii "Strzecha" w Wiedniu

Ochrona Zabytków 35/3-4 (138-139), 250

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wytucznych do opracowania problematyki ochrony wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego, opracowanych przez Międzyresortową Komisję ds. Rewaloryzacji Miast

i Zespołów Staromiejskich zatwierdzonych 27.XI.1981 r., przez podsekretarza stanu resortów Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Kultury i Sztuki. Przewiduje się,

że tej problematyce poświęcona będzie ogólnopolska konferencja, planowana jesienią 1982 r.

Marian Paździor

DOROCZNE SPOTKANIE ZWIĄZKU KONSERWATORÓW KRAJOWYCH WIECZÓR NAUKOWY W SIEDZIBIE ZWIĄZKU POLAKÓW W AUSTRII „STRZECHA” W WIEDNIU

W Republice Federalnej Niemiec sprawu kultury, a więc również ochrony i konserwacji dziedzictwa kulturowego, znajdują się w gestii rządów krajowych. Nie istnieją centralne władze konserwatorskie w Bonn, stąd jedyną płaszczyzną wspólnego porozumienia i działania jest Związek Konserwatorów Krajowych w RFN (Vereinigung der Landesdenkmalpfleger in der BRD). Przedstawiciele związku spotykają się na zjazdach wiosną każdego roku. Ostatni zjazd odbył się w Wolnym i Hanzeatyckim mieście Hamburgu w dniach 7—11 czerwca 1982 r., poprzednie we Freiburgu i Breigau i Münster. W zjeździe wzięli udział liczni pracownicy wszystkich krajowych urzędów konserwatorskich (ok. 150 osób) oraz przedstawiciele Austrii, Belgii, NRD, Polski, Szwajcarii i Szwecji.

Obok obrad zamkniętych — uczestniczyli w nich kierownicy urzędów konserwatorskich — tematyka zjazdu, jak corocznie, poświęcona była zagadnieniom zabytków regionu, w którym odbywa się zjazd. Tym razem mówiono o Hamburgu i jego zabytkach. Główne referaty poświęcone nie tylko ogólnym problemom rozwoju miasta i jego problemów konserwatorskich lecz przede wszystkim zagadnieniom ochrony architektury mieszkaniowej okresu Republiki Weimarskiej w Hamburgu wygłosili: prof. dr Manfred F. Fischer (konserwator zabytków m. Hamburga), dr Hermann Hipp i dr Mathieu.

Lata 1918—1933 przyniosły olbrzymi rozwój społecznego budownictwa mieszkaniowego na obrzeżach miasta. Po-

wstały wówczas dzielnice mieszkaniowe w Altonie, Dulsbergu, Barmbeck, Jarrestadt. Głównym projektantem i inicjatorem budowy osiedli był znany architekt Fritz Schumacher, późniejszy senator m. Hamburga ds. budownictwa. Wśród innych architektów wymienić można G. Oelsnera, J. C. Hansena, F. Ostermeyera, K. Schneidera. Była to architektura postępową, odpowiadającą potrzebom socjalnym ludności, a jednocześnie niezwykle interesująca gdy chodzi o rozwiązanie brył i urbanistyki. Osiedla mieszkaniowe w formie zamkniętych jednostek z otwartymi przestrzeniami zieleni, pod względem urbanistycznym, bliskie są tendencjom widocznym w działalności polskich architektów: Tadeusza Tołwińskiego, Romualda Gutta, Heleny i Szymona Syrkusów. Architektonicznie natomiast osiedla te są zjawiskiem specyficznym dla Niemiec, a zwłaszcza Hamburga, kształtowane pod przemożnym wpływem Fritza Schumachera. Jest to architektura ceglana, nietynkowana, o różnych formach modernistycznych. Ich wyrazem są ciekawie formowane portale wejściowe czy faktura ścian. Układy budynków są różne, przeważnie w formie obrzeżnych, długich bloków, zamykających wewnętrzną zieloną przestrzeń. Spotykane są również układy galeriowe. Mieszkania średniej wielkości, dostosowane do potrzeb klasy robotniczej i drobnych urzędników. Charakterystyczne jest to, że większość autorów tej postępowej architektury, po 1933 r. znalazła się na emigracji.

Problemem konserwatorskim jest dzi-

siaj zagadnienie masowej wymiany okien w tych budynkach. Dawne szprosowe okna, odpowiadające ówczesnie obowiązującej normie DIN, wymieniane są obecnie przez użytkowników na okna nowoczesne, wypełniane jedną klejoną szybą, co zmienia wyraz architektoniczny budynków. Powodem tego zjawiska są nie tylko lepsze walory użytkowe nowoczesnych okien, ale również niższe koszty z uwagi na ich masową produkcję fabryczną. Władze konserwatorskie wspólnie z działaczami społecznymi dążą do utrzymania dawnego charakteru otworów okiennych. Proponowane jest stosowanie ram z tworzyw sztucznych, szklonych jedną podwójną szybą, na której naklejone są szpros, mające odtworzyć dawny sposób szklenia.

Obrady połączone ze zwiedzaniem osiedli mieszkaniowych z lat 1918—1931, współczesnych założeń zielonych, portu hamburskiego oraz dzielnic willowych z I połowy XIX w., w tym klasycystycznego pałacyku Jenischhaus proj. F. Schinkla.

Wojciech Kalinowski

¹ Architektura mieszkaniowa Hamburga z lat 1918—1933 przedstawiona została wyczerpująco w publikacji: Hermann Hipp: *Wohnstadt Hamburg. Mietshäuser zwischen Inflation und Weltwirtschaftskrise*, „Hamburg-Inventar”, Themen-Reihe Band 1, Hamburg 1982.

REKONSTRUKCJA I REWALORYZACJA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY W POLSCE — WIECZÓR NAUKOWY W SIEDZIBIE ZPwA „STRZECHA” W WIEDNIU

Związek Polaków w Austrii „Strzecha” będący organizacją apolityczną, prowadzi działalność w upowszechnianiu oświaty, kultury i nauki polskiej, a także pielęgnuje polskie tradycje narodowe i ludowe na terenie Republiki Austriackiej. Związek wydaje m.in. liczne publikacje oraz organizuje wiele imprez, poświęconych za każdym razem wybranemu problemowi.

Właśnie 15 maja 1982 r. w siedzibie Związku odbył się wieczór naukowy poświęcony sprawom rekonstrukcji i rewaloryzacji zabytków architektonicznych w Polsce. Gościem był prof. dr hab. arch. Wojciech Kalinowski, dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie, przedstawiając dwa referaty ilustrowane przezroczami. Temat pierwszy poświęcony był *Zagadnieniom*

ochony zabytków w Polsce w obecnej sytuacji społeczno-politycznej. Omówione zostały nie tylko znane osiągnięcia, ale także liczne niestety niedociągnięcia i popełnione błędy oraz skandaliczne niekiedy poczynania różnych instytucji, użytkujących dawne obiekty, co doprowadziło w efekcie do dewastacji i zaniedbań. Były to może słowa bolesne, ale słuszne. Prawdę należy bowiem mówić zawsze, wszędzie i głośno. Jedyną metodą postępowania można doprowadzić do stanu rzeczywiście społecznej kontroli nad budowlami zabytkowymi, jak też zapobiec ich niszczeniu.

Szczególnie interesujące były uwagi prelegenta, dotyczące m.in. blasków i cieni wprowadzanej obecnie w Polsce reformy gospodarczej, jak też koncepcje i propozycje zmierzające do opanowa-

nia problemu, w imię ocalenia i przekazania następnym pokoleniom dóbr kultury materialnej.

Drugi temat prof. W. Kalinowski poświęcił *Odbudowie Zamku Królewskiego w Warszawie*. Był to obszerny zarys historii budowy Zamku, jego zniszczenia w okresie drugiej wojny światowej oraz ostatnie lata odbudowy budowli, będącej symbolem państwowości polskiej. Wieczór naukowy w siedzibie Związku Polaków w Austrii „Strzecha” w Wiedniu był przykładem dobrej współpracy ze środowiskiem polonijnym przedstawicieli świata nauki z kraju.

Dymitr Sozyko
członek Zarządu ZPwA „Strzecha”